

DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT

De unges perspektiver på stx

15 ELEVERS OPLEVELSE
AF DET ALMENE GYMNASIUM

Indhold

Introduktion	3
De unges perspektiver på gymnasiet	3
De 6 vigtigste indsigter	5
Temaer	8
Tema 1: Sådan oplever de unge valget af stx	8
Tema 2: Sådan oplever de unge det faglige niveau og undervisningen på stx	16
Tema 3: Det oplever de unge som formålet med stx	24
Referencer	32

De unges perspektiver på gymnasiet

Stx er i dag det mest populære valg i vores ungdomsuddannelsessystem. I denne undersøgelse har vi talt med stx-eleverne selv: Hvorfor er det, så mange unge gerne vil på stx? Hvad betyder de faglige forskelle for undervisningen? Og hvad er det, man fra de unges perspektiv får ud af at gå på stx?

Stx-gymnasiet er de senere år blevet umådeligt populært: I 2022 var det 41 % af alle de unge, som startede på en ungdomsuddannelse, der startede på en stx. Til sammenligning udgjorde optaget på alle de øvrige gymnasiale uddannelser (hf, hhx, htx mv.) 39 %, mens kun 20 % startede på en erhvervsuddannelse.¹ Det almene gymnasiums popularitet har skabt debat. På den ene side er der dem, der udtrykker bekymring for, hvad det store optag betyder for det faglige niveau og de unges trivsel på stx. På den anden side er der dem, der ser det som en fordel, at flere tager en gymnasial uddannelse og mener, at undervisningen på gymnasiet bør være inkluderende og alsidig for at kunne rumme en bred elevgruppe.

Det store gymnasieoptag har bl.a. ført til, at man fra regeringens side har været interesseret i at se på muligheden for et skærpet karakterkrav til gymnasiet.

Fra politisk side og erhvervslivet er der også hejst et flag for, hvordan vi i fremtiden kan få flere til at vælge en erhvervsuddannelse, da prognoser peger på, at vi kommer til at mangle faglærte. En række forskellige idéer til, hvad der kan gøre det mere attraktivt at vælge denne uddannelsesvej, bliver derfor drøftet. Bl.a. udkom Reformkommission i maj 2023 med et forslag om at oprette en ny *højere praktisk eksamen* (hpx), der erstatter 10. klasse og kan tones mod erhvervsuddannelserne, samtidig med at andre uddannelsesveje holdes åbne.² En anden idé handler om at gøre flere erhvervsuddannelser adgangsgivende til de videregående uddannelser.³

Det er derfor interessant at få indsigt i, hvad de unge stx-elever selv tænker om deres uddannelsesvalg, hvordan de oplever uddannelsen, og hvad de ser som formålet med en stx.

Det handler undersøgelsen om

I denne undersøgelse ser Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) nærmere på eleverne på stx og tegner et nuanceret portræt af de perspektiver, muligheder og udfordringer, som de unge, der vælger en stx, oplever.

Vi har talt med 15 unge, da de gik i 2.g i 2023. Interviewene med dem handlede om: 1) hvordan de unge oplever valget af stx, 2) hvordan de unge oplever det faglige niveau og undervisningen på stx, og 3) hvad de unge ser som formålet med stx.

Vi håber, at vi med undersøgelsen kan bidrage til debatten og de politiske drøftelser om udviklingen af stx ved at nuancere de mere kvantitative undersøgelser af sammenhængen mellem grundskolekarakterer og uddannelsesforløb og de analyser om unges uddannelsesveje, som bl.a. EVA og andre vidensorganisationer har udarbejdet. Da der er tale om en kvalitativ interviewundersøgelse, skal indsigterne ikke læses som statistisk repræsentative, men de bidrager med at illustrere den bredde og variation, der er hos en gruppe unge, der har valgt stx.

1 Tal om optag på ungdomsuddannelser i 2022 er hentet fra Danmarks Statistiks statistikbank.

2 <https://reformkommissionen.dk/udgivelser/nye-reformveje-2/>

3 <https://finans.dk/politik/ECE16351309/regeringen-vil-lade-svendebrev-give-direkte-adgang-til-universitetet/>

Sådan har vi gjort

Undersøgelsen er baseret på 15 kvalitative semi-strukturerede enkeltinterviews af ca. en times varighed med stx-elever i 2.g. Vi har suppleret de kvalitative interviews med relevante tal og fakta fra bl.a. tidligere EVA-undersøgelser.

De 15 elever er udvalgt, så deres karaktergennemsnit fra folkeskolens afgangseksamen er fordelt på fem elever med karakterer under gennemsnittet, fem omkring gennemsnittet og fem over.⁴ Eleverne kommer fra tre gymnasier, som geografisk er spredt ud i landet, og som ligger tæt på gennemsnittet ift. karakterer, trivsel og overgang til videregående uddannelser. Eleverne kommer hovedsageligt fra studieretningen Samfundsfag A og Engelsk A, mens enkelte elever er fra andre sproglige studieretninger. Samfundsfag A og Engelsk A er den studieretning, som flest elever vælger.⁵ I vores interview med de unge italesætter de, at netop denne studieretning har rygte for at være en ”slacker-linje” – en linje, hvor eleverne arbejder mindre hårdt og er mindre

afklarede med, hvad de vil. Blandt de interviewede er der dog både elever, der fortæller om at vælge deres studieretning ud fra specifikke faglige interesser og elever, der beskriver en proces, hvor de har brugt udelukkelsesmetoden i valget af studieretning.

Eleverne har selv angivet deres karaktergennemsnit fra folkeskolens afgangseksamen inden for en række angivne intervaller i en rekrutteringssurvey og er efterfølgende blevet bedt om at præcisere det.

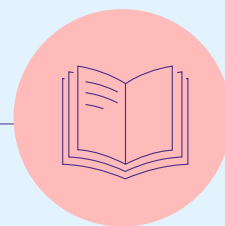
Alle elevinterview er blevet transskriberet og systematisk kodet i relevante temaer. Derudover er der gennemført et gruppeinterview med tre lærere fra tre forskellige stx-gymnasier med henblik på at kvalificere analysen af datamaterialet. Formålet med gruppeinterviewet var at præsentere lærerne for analysen og høre, hvordan indsigterne ræsonnerede med dem.

⁴ I gruppen under gennemsnittet har eleverne karaktergennemsnit mellem 5 og 6,9.

I gruppen omkring gennemsnittet har eleverne karaktergennemsnit mellem 7 og 8,9.

I gruppen over gennemsnittet har eleverne karaktergennemsnit mellem 9 og 11.

⁵ <https://danskegymnasier.dk/wp-content/uploads/PUBLISERET-Analysenotat-studieretningsundersogelsen-2021.pdf>

Hvis du vil vide mere om de unge og valget af gymnasiet

EVA (2023) Sammenhængen mellem grundskolekarakterer og efterfølgende uddannelse

EVA (2023) Unges valg af gymnasial uddannelse – forskelle og ligheder mellem eleverne på stx, hhx, htx og hf

EVA (2021) Unges valgproces og start på ungdomsuddannelse

EVA (2019) Synet på ungdomsuddannelserne blandt unge i 9. klasse

EVA (2018) Den faglige udvikling i gymnasiet

AE (2022) 23.000 studenter under 30 år er ikke i gang med en uddannelse fem år efter gymnasiet – og tallet har aldrig været højere

DEG (2022) Unges valgrejse mod hhx og htx

De 6 vigtigste indsigter

Undersøgelsen viser, at eleverne på tværs af de tre karaktergrupper både ligner og adskiller sig fra hinanden:

- De unge – også de skoletrætte – vælger en stx, fordi det for dem er det sikre uddannelsesvalg med flest fremtidsmuligheder
- De unge oplever, at alsidige arbejdsformer i undervisningen er med til at sikre lige deltagelsesmuligheder
- For de unge er et af de vigtigste formål med at tage en stx at blive klar til at vælge, hvilken uddannelse de vil ind på bagefter

Selvom eleverne på den måde ligner hinanden, er der variationer i den måde, de taler om disse fællestræk på, og ofte er der forskellige definitioner og rationaler på spil.

1 De unge – også de skoletrætte – vælger stx, fordi det opleves som det sikre valg

De unge, vi har interviewet, vælger især stx, fordi de oplever det som et sikkert valg. Det gælder også de unge, der ikke beskriver sig selv som udpræget boglige eller interesserede i fagene på stx. Særligt elever med karakterer under gennemsnittet har haft flere og mere seriøse overvejelser om at vælge en anden ungdomsuddannelse end stx.

De unge fravælger (uanset hvilket karaktergennemsnit de har med fra grundskolen) andre ungdomsuddannelser, fordi de oplever, at det at vælge fx en erhvervsuddannelse eller en "tonet" gymnasial uddannelse som htx og hhx forudsætter, at de personligt er mere afklarede med deres fremtid, og at de har mere fagspecifikke interesser. De oplever også, at en stx giver flere uddannelsesmuligheder.

2 Der er forskel på, hvordan eleverne påvirkes af karaktergivning i grundskolen

Nogle unge fortæller, at de oplevede, at karaktergivningen i udskolingens pressede dem, fordi den havde betydning for, hvilke ungdomsuddannelser de kunne søge ind på. Elever med karakterer over gennemsnittet fortæller, at bekymringen handlede om, hvorvidt de kontinuerligt kunne præstere på et højt niveau. Elever med karakterer omkring og under gennemsnittet bekymrede sig om, hvorvidt det vil være muligt at vælge frit blandt ungdomsuddannelserne.

Der er også elever, der beskriver, at de havde et mere afslappet forhold til karaktergivningen. Dette perspektiv findes også blandt elever med karaktergennemsnit både under, omkring og over gennemsnittet.

3 Eleverne peger på, at forskelle i fagligt niveau giver ulige deltagelsesmuligheder

De elever, vi har interviewet, oplever, at der er forskel på elevernes faglige niveau på stx. Især elever med karakterer under eller over gennemsnittet oplever det som frustrerende. For elever med karakterer over gennemsnittet handler frustrationen om, at de oplever, at de er blandt de få deltagende i fx undervisningen og gruppearbejde. For elever med karakterer under gennemsnittet handler det om, at de oplever, at det er svært at deltage.

Eleverne fortæller dog også (uanset karaktergennemsnit), at alle elever ikke behøver at være på samme faglige niveau, men at meget ulige deltagelsesmuligheder er et problem.

4 Alsidige arbejdsformer i undervisningen gør det nemmere for alle at være med

Eleverne peger enstemmigt på, at alsidige arbejdsformer i undervisningen er vigtigt – fordi det varierer skoledagen, og fordi der er med til at sikre deltagelsesmuligheder på tværs af faglige niveauer. Her oplever eleverne, at nogle undervisere eksperimenterer med arbejdsformerne og på den måde får alle – eller i hvert fald de fleste – med. Omvendt er den mere klassiske tavleundervisning med til at favorisere de få og stærkeste elever.

Blandt elever med karakterer under og omkring gennemsnittet bliver der især talt om vigtigheden af at lære uden for klasselokalet og ”at have det i hænderne”, mens elever med karakterer over gennemsnit taler om gruppearbejde, filmklip osv. som afvekslende undervisningsformer.

5 For eleverne er formålet med stx, at det kvalificerer dem til at vælge uddannelse

Eleverne fra de tre karaktergrupper ser det som et centralt formål med stx, at det gør dem i stand til efterfølgende at vælge en ny uddannelse. Dette kan dog forstås på flere måder:

En studentereksamen gør det helt konkret muligt at søge ind på en række uddannelser. Eleverne ser det dog også som et væsentligt formål med stx, at de bliver socialt og personligt modnet – ikke mindst fordi det vil gøre dem i stand til at træffe et mere velkvalificeret uddannelsesvalg efterfølgende.

6 De skoletrætte elever taler om stx som en langsigtet investering

De elever, der beskriver sig selv som meget skoletrætte, taler om studentereksamen som en langsigtet investering, der ikke nødvendigvis skal bruges til at opfylde adgangskravet her og nu.

Stx har i dette tilfælde den funktion, at eleverne senere i livet har flere muligheder for at videreudanne sig, hvis de skulle være nødt til det (fx pga. arbejdsskader eller nedslidning) eller få lyst til at ændre retning. Derfor fortæller eleverne også, at de i højere grad ”tør” træffe valget om fx en erhvervsuddannelse, når de har fået en studentereksamen.

Hvad kan vi tage med os fra denne undersøgelse?

De seks indsigter i undersøgelsen giver anledning til tre opmærksomhedspunkter, som det kan være relevant for beslutningstagere, undervisere og vejledere at forholde sig til:

Hvordan ruster vi de unge bedst muligt til at træffe et kvalificeret uddannelsesvalg?

Stx-eleverne oplever stx som det sikre valg, der giver de bedste fremtidsmuligheder og åbner flest døre, og de oplever, at det at skulle vælge en anden ungdomsuddannelse (fx en fagligt tonet gymnasial uddannelse eller en erhvervsuddannelse) kræver, at de er mere fagligt og personligt afklarede. Derfor er det vigtigt at fremhæve og vise mulighederne på alle ungdomsuddannelserne gennem praktik, brobygning og vejledning osv. og herunder også fortælle om mulighederne for at blive mere moden socialt og personligt på uddannelserne. Her er det relevant at forholde sig til, om de nuværende rammer for eud giver unge mennesker tilstrækkelig mulighed for det, de efterspørger, nemlig at modnes socialt, personligt og fagligt, og om adgangen til videre uddannelse fra eud er god nok. Det er vigtigt at forholde sig til, hvordan de unge støttes og vejledes bedst ift. valg af ungdomsuddannelse, så de træffer et aktivt fagligt tilvalg, som de også kan se sig selv i.

Hvordan kan vi støtte de unge, der er usikre på adgangskrav til og muligheder ved de forskellige ungdomsuddannelser?

EVA's undersøgelse viser, at der blandt de unge er stor usikkerhed og mange misforståelser om, hvad der egentlig skal til for at blive optaget på ungdomsuddannelserne, og hvad de efterfølgende giver af adgangsmuligheder. Det hænger formentlig både sammen med, at der reelt er en stor kompleksitet i adgangskravene, men også at de unge ikke får nok vejledning i udskolingen. Ændringer og politiske debatter på området er også med til at give de unge en opfattelse af,

at man ikke helt kan regne med noget, og at kravene til karakterer konstant er stigende og foranderlige. Undersøgelsen viser, at både uigennemskuelige adgangskrav og den politiske debat medvirker til, at de unge føler sig pressede – særligt hvad angår det konkrete fokus på karakterer. Derfor vil det være relevant at overveje, hvordan vejledning og valgunderstøttende tiltag i udskolingen fremover i højere grad kan støtte de unge og skabe et bedre overblik i forbindelse med valgprocessen.

Hvordan kan vi give alle elever flere muligheder for at deltage aktivt i undervisningen på stx?

Elevsammensætningen på stx er bred – også hvad angår spændet i det faglige niveau. Eleverne oplever, at den helt klassiske tavleundervisning favoriserer de fagligt stærkeste elever, mens en undervisning, der bringer flere forskellige og alsidige arbejdsformer i spil, er mere velegnet til at give eleverne mere lige deltagelsesmuligheder. Derfor bør vi være optagede af, hvordan arbejdsformerne i undervisningen tager hensyn til den mangfoldige elevgruppe, der i dag går på stx – både dem, der oplever, at det er nemt at deltage i undervisningen, og dem, der oplever, at undervisningen skal være mere aktiv og inddragende, for at de kommer på banen.

TEMA 1

Sådan oplever de unge valget af stx

Stx er den mest populære ungdomsuddannelse blandt de unge – i 2022 var det 41 % af alle, der blev optaget på en ungdomsuddannelse, der blev optaget på en stx.

Tidligere undersøgelser har vist, at sammenlignet med eleverne på de tre andre gymnasiale retninger (htx, hhx og hf) er stx-eleverne kendetegnet ved følgende (EVA, 2023): De har høj faglig selvtillid i 9. klasse, de ønsker i høj grad at holde deres muligheder åbne, og de er mest usikre på, hvad der fagligt interesserer dem. De unge er desuden generelt meget bevidste om, hvorvidt de ”passer ind” – fagligt og typemæssigt – og de navigerer i høj grad efter, hvilke typer af unge der forventes at være på de respektive gymnasiale retninger (DEG, 2022).

I dette tema dykker vi ned i de unges overvejelser om at vælge stx, herunder hvad de unge fortæller, at karaktergivningen i udskolingen havde af betydning, da de valgte ungdomsuddannelse.

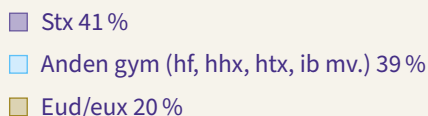
Vores interview med de 15 unge viser, at:

- Karaktergivningen i udskolingen påvirker eleverne på forskellige måder på tværs af karakterer – nogle oplever det som et stort pres, mens andre forholder sig mere afslappet
- Der er forskel på, hvordan eleverne beskriver deres beslutningsproces i forbindelse med valget af stx, og om de overvejede andre ungdomsuddannelser
- Eleverne vælger stx ud fra en begrundelse om, at det er den ungdomsuddannelse, der i højest grad holder deres fremtidsmuligheder åbne

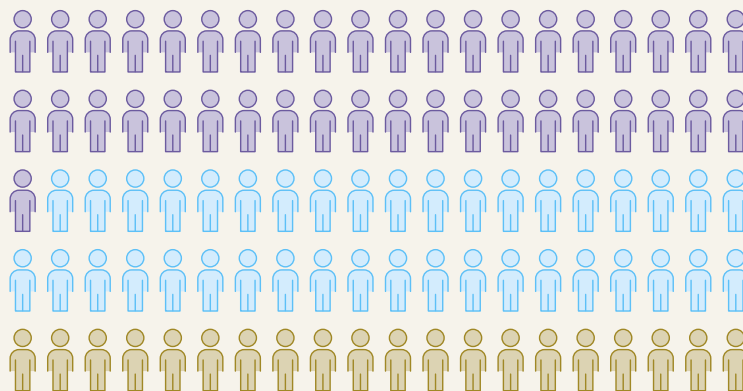

Fakta om stx-eleverne

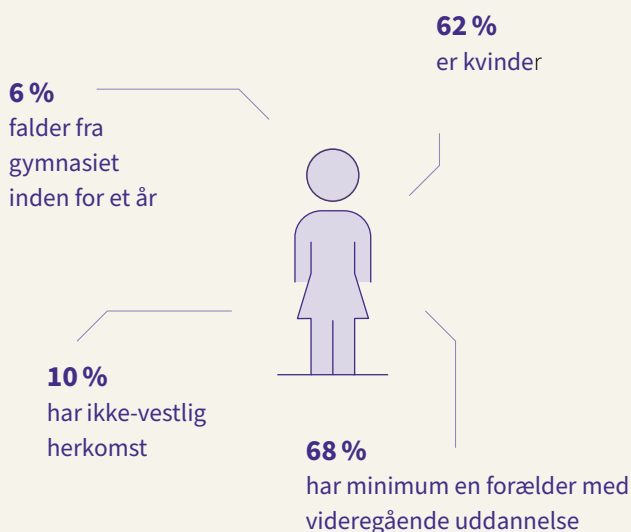
Stx udgør 41% af optaget på ungdomsuddannelserne i 2022

KILDE: Tal om optag på ungdomsuddannelser er hentet fra Danmarks Statistiks statistikbank.

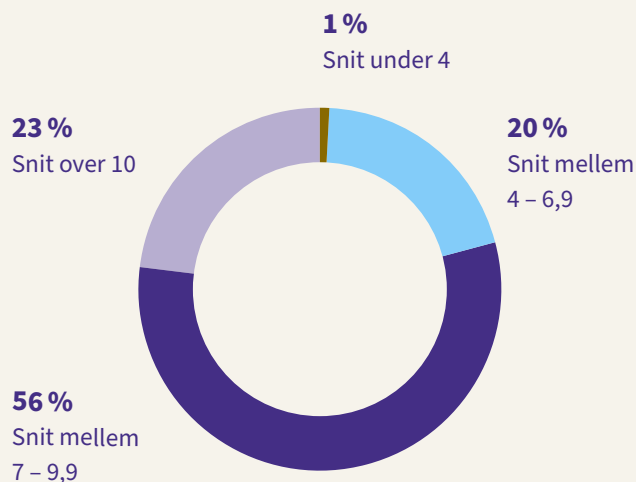

Kendetegn ved stx-eleverne

KILDE: Tal om elevkarakteristika på stx er hentet fra egne beregninger på baggrund af tal fra Unges Veje-survey'en (EVA 2023).

8 ud af 10 stx-elever har over 7 i snit fra grundskolen

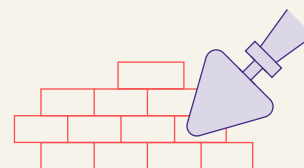

KILDE: Tal om karakterfordeling på stx er hentet fra uddannelsesstatistik.dk, trukket for årgang optaget på stx august 2022.

Hver femte elev med højeste karakterer fra grundskolen har overvejet eud i stedet for stx

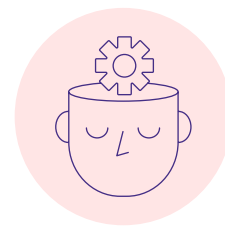
19 % af eleverne med over 10 i snit fra grundskolen overvejede eud i 9. klasse.
30 % af eleverne med under 5 i snit fra grundskolen overvejede eud i 9. klasse.

KILDE: Tal om overvejelser om EUD kommer fra egne beregninger på baggrund af tal fra Unges Veje-survey'en (EVA 2019) + karakterudtræk fra Danmarks Statistik 2019.

NOTE: Bemærk, at der er tale om tal hentet fra forskellige kilder og derved også forskellige populationer.

De unge påvirkes forskelligt af karaktergivningingen i 9. klasse

Elevernes forhold til karakterer hænger ikke entydigt sammen med deres gennemsnit

Det er i vores interviews ikke entydigt, hvilke elever der oplever karaktergivningingen i udskolingens som et pres, og hvem der har et mere afslappet forhold til karakterer. Både elever med karakterer under, omkring og over gennemsnittet fortæller om bekymringen for, at deres karakterer ikke er høje nok til at komme ind på stx.

Elever med karakterer over gennemsnittet fortæller især, at de var nervøse for, at det ville starte en negativ spiral, hvis de ikke konstant opretholdt en høj arbejdsmoral i grundskolen. Eleverne kan retrospektivt godt se, at det var ulogisk at frygte ikke at blive optaget på stx, men fortæller, at høje forventninger til dem fra omgivelserne, fx klassekammerater og familie, gjorde dem fikserede på karakterpræstationer.

Blandt elever med karakterer under og omkring gennemsnittet italesættes frygten for ikke at kunne møde adgangskravet på 5 som et reelt scenarie. Eleverne fortæller i den forbindelse også om det ubehagelige og uretfærdige i potentielt at blive udelukket fra de samme muligheder som alle andre.

Der er også elever, som havde en mere afslappet tilgang til karakterer i udskolingens. Heller ikke her er der en klar sammenhæng med deres karaktergennemsnit. Der er både elever med karakterer over, omkring eller under gennemsnittet, som følte sig sikre på (og trygge ved), at deres karakterer var gode nok til at kunne komme ind på stx. Elever, hvis karakterer lå i den lave ende, valgte at fokusere på, at de trods alt lå over adgangskravet på 5 til de gymnasiale uddannelser og dermed kunne regne med at komme ind.

Eleverne er usikre på, hvad der skal til for at komme ind på stx

Ikke alle elever er helt klar over, hvad adgangskravet til stx rent faktisk er. Eleverne italesætter desuden en oplevelse af generel usikkerhed og omskiftelighed forbundet med adgangskravet – særligt de elever, der beskriver karaktergivningingen i udskolingens som et pres. Eleverne har en frygt for, at adgangskravene pludselig kan ændre sig, og at kravene generelt er stigende og uforudsigelige – uden det nødvendigvis er bundet op på kendskab til konkrete krav. Det virker især bekymrende for elever, der har oplevet tvivl om, hvorvidt de kunne møde adgangskravet på 5.

Det siger eleverne om, hvordan karakterer i 9. klasse påvirkede dem

Det siger eleverne om, hvordan karakterer i 9. klasse påvirkede dem

”I 9. klasse fyldte karakterer virkelig meget for mig. Jeg havde meget angst og et mentalt sammenbrud over det, fordi det hele bare var karakterbaseret igennem min folkeskole. Vi blev fortalt, at vi skulle have de rigtige karakterer, fordi snittet blev højere og højere fra år til år. ”Så det er bare nu, man skal gøre sit bedste for at få de gode karakterer, ellers kan man ikke komme på gymnasiet.” Det fyldte virkelig meget i mit hoved. Hvad hvis jeg ikke kan komme ind på mit drømmegymnasium, fordi jeg har fået et for lavt snit? I min klasse snakkede man om karakterer konstant, og i slutningen af 8. klasse var der faktisk én, der gik ned med stress.

ELEV MED KARAKTERGENNEMSNIET MELLEM 5 OG 6

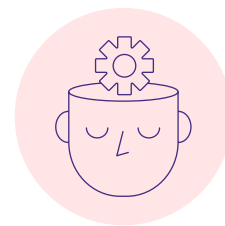
”I 9. klasse hørte jeg til måske lidt stræberdelen i klassen, hvor karakterer fyldte meget. Jeg tænkte, at når det er stx, jeg gerne vil tage, så skal jeg have gode karakterer. Måske behøvede man ikke at have gjort lige så meget som mig. Men der var også nogle, der gjorde for lidt, simpelt hen. Deres gennemsnit var for lavt til overhovedet at kunne komme ind. Og jeg tror, det var lidt det. At jeg ikke ville ende der. Frygten for pludselig at ligge helt nede og bare måtte nøjes med, hvad man nu kunne. Jeg var bange for, hvad der ville ske, hvis jeg gav slip på den gode rytme, jeg var inde i, hvor jeg klarede det virkelig godt. Hvis jeg tænkte: ”Okay, det her fag, dér kan jeg godt slappe lidt af.” Så var jeg bange for, at jeg ville miste grebet omkring det på en eller anden måde.

ELEV MED KARAKTERGENNEMSNIET OVER 10

”Jeg tænkte overhovedet ikke så meget over karaktererne. Jeg gjorde det bare så godt, jeg kunne. Jeg husker det bare, som at det var lidt stille og roligt, og det var bare, hvad det var. Men lige til sidst gik jeg faktisk lidt op i, hvad jeg havde fået i snit. Jeg fik altid et papir eller et brev, hvor der stod, hvad jeg havde fået i årskarakterer. Det gav jeg bare til min mor, for det var jeg fuldstændig ligeglåd med. Men til min dimission fik jeg jo mit eksamensbevis, og der kiggede jeg faktisk på det, lige da jeg satte mig ned. Og jeg blev faktisk glad for mit snit, selvom det ikke var mega højt. Jeg tænkte bare: ”Nu kan jeg godt komme ind”, da jeg så det.

ELEV MED KARAKTERGENNEMSNIET MELLEM 6 OG 7

De unges valg af stx bærer præg af forskellige beslutningsprocesser

Nogle elever har ”altid vidst”, at det skulle være stx

Blandt nogle elever italesættes valget af stx som oplagt og ukompliceret. De fortæller, at de hverken havde seriøse overvejelser om andre ungdomsuddannelser og bruger fx vendingen, at de ”altid har vidst”, at det skulle være stx. Dette er særligt en vending, der bliver brugt af elever med karakterer over gennemsnittet, som fortæller, at deres omgivelser – fx lærere, vejledere og familie – har opfordret dem til at søge ind på en stx. Eleverne har kunnet se sig selv i det faglige indhold på stx og har – evt. med få kortvarige overvejelser om andre ungdomsuddannelser – lagt sig fast på dette relativt tidligt i grundskolen. Så tidligt at de i hvert fald skal lede lidt for at kunne svare på, hvornår de første gang begyndte at overveje at vælge en stx. De elever, der beskriver stx som et meget oplagt valg, beskriver også stx som den naturlige forlængelse af grundskolen ud fra forventningen om, at det vil ligne den klasseundervisning, de allerede kender, men med et højere niveau og mere ansvar. For nogle af eleverne var det også med til at gøre valget af stx til et trygt valg, fordi det mindede om noget, de allerede kendte og trivedes i.

Derfor vælger elever stx, selvom de har overvejet andre uddannelser

Nogle elever fortæller, at de har haft mange og seriøse overvejelser om andre ungdomsuddannelser. Her lægger nogle elever stor vægt på muligheden af at kunne vælge frit blandt alle ungdomsuddannelser og dermed have de

samme muligheder som ”alle andre”. Alene denne vending peger på opfattelsen af at stå som én af de få, hvis det ikke skulle være muligt at komme ind på en stx. Blandt elever med karakterer under gennemsnittet handler frygten for ikke at møde adgangskravet derfor også meget om frygten for ikke at kunne vælge frit. Derfor fortæller de også, at det var meget betydningsfuldt at vælge og blive optaget på stx – en proces, der var resultatet af mange overvejelser og muligheder, der var blevet afsøgt.

Blandt eleverne er der dem, der fortæller, at de faktisk ikke troede, at stx ville være det helt rigtige valg for dem, men at de valgte det alligevel. De fortæller, at de på forhånd havde en forventning om, at de ikke ville trives med det faglige indhold på uddannelsen, men også at de ikke havde et meningsfuldt alternativ. Samme elever fortæller, at de overvejede andre ungdomsuddannelser, men valgte dem fra, fordi de også her var usikre på, om det fagligt ville være noget for dem – og fordi de havde et ønske om at få en studentereksamen fra stx med de fremtidsmuligheder, det indebar. Her peger nogle elever også på, at det kan kræve noget særligt at skulle træffe et valg, der ikke ligner de fleste af deres klassekammeraters – noget der især er på spil i forbindelse med overvejelser om en eud.

Det siger eleverne om valget af stx

Det siger eleverne om valget af stx

”Jeg var faktisk virkelig splittet, i forhold til hvad jeg skulle vælge, fordi der er så mange ungdomsuddannelser at vælge imellem. Min bror gik på hhx, og han ville gerne have, at jeg skulle vælge det samme som ham. Så var der mine veninder, der gerne ville have, at jeg skulle tage den anden stx i byen, og så var der en lærer, der synes, det var en god idé, hvis jeg tog IB. Så jeg var nødt til at tænke: ”Okay, det er mig, der skal tage beslutningen til sidst.” Jeg var totalt glad, da jeg blev optaget på gymnasiet. Det føltes som noget, jeg havde opnået selv. Det var min beslutning.

ELEV MED KARAKTERGENNEMSNIET MELLEM 5 OG 6

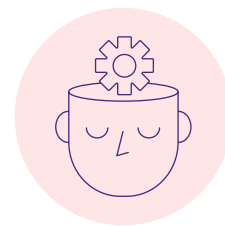
”Du har selv valgt det!” Det får jeg at vide, hver gang jeg spørger, hvorfor vi skal lære noget. Men jeg føler ikke, at jeg selv har valgt det. Du har bare de her lineære systemer (ungdomsuddannelserne), og så må du vælge ét af dem. Ingen af dem er særligt attraktive, men nogle af dem er mere attraktive end andre. Jeg har jo hele tiden fået at vide: ”Du kommer ingen vegne, hvis du ikke har en ungdomsuddannelse. Specielt en gymnasial uddannelse.” Så det kræver jo ekstremt meget, især i Danmark, hvis du skulle vælge noget, der var dit eget. Så hver gang de siger, jeg har selv valgt det, så føles det virkelig ikke sådan.

ELEV MED KARAKTERGENNEMSNIET 5 OG 6

”Jeg har altid fået at vide, at jeg skulle bare gå på gymnasiet. At jeg skulle bare læse og læse og læse. Og så blev det så stx. Jeg vidste også, at jeg ville gerne på universitetet herfra, og der sagde min uddannelsesvejleder så, at de fag, jeg har her, nok er de nemmeste at komme ind på universitetet med, sammenlignet med hvis jeg tog hf eller hhx.

ELEV MED KARAKTERGENNEMSNIET OVER 10

Stx fremstår som det sikre valg, der giver flest fremtidsmuligheder

Stx fremstår som det sikre valg

Eleverne taler om andre ungdomsuddannelser end stx som fagligt specialiserede. I udskolingen oplevede de derfor, at valget af de andre ungdomsuddannelser forudsatte afklaring og specifikke faglige interesser. Det gælder særligt eud, men også de gymnasiale uddannelser hhx og htx. Hf beskrives ikke som fagligt specialiseret, men eleverne taler meget om, at de har hørt, at hf'en efterfølgende giver begrænsede adgangsmuligheder.

Eleverne har en klar opfattelse af, at stx giver bedst adgang til videregående uddannelser efterfølgende, og at valget af stx derfor ikke peger dem i retning af en bestemt profession. Dette rationale var med til at gøre stx til det oplagte valg for mange af eleverne. Det gælder også de elever, der fortæller, at de var skoletrætte og ikke trivedes med undervisningsformen og -indholdet i grundskolen.

De unge er usikre på, om andre ungdomsuddannelser lukker døre

Der hersker usikkerhed blandt eleverne om, hvorvidt andre ungdomsuddannelser er lige så adgangsgivende som stx. Blandt nogle elever, der i udskolingen overvejede andre ungdomsuddannelser, var det én af årsagerne til, at de alligevel valgte stx.

Elevernes forståelse af regler og krav på uddannelsesområdet består typisk af brudstykker af information fra lærere, uddannelsesvejledere, familie og venner. Det betyder også, at der florerer mange fortolkninger og deciderede misforståelser blandt eleverne. Det kan både skyldes forkerte informationer, men også at eleverne ikke husker informationerne korrekt og ikke som sådan har fulgt op med egen research.

Blandt elever med karakterer under gennemsnittet er der især eksempler på deciderede misforståelser. Samtidig er det også den elevgruppe, der fortæller, at de mere seriøst har overvejet andre ungdomsuddannelser. Dermed har de også mere konkret forholdt sig til, hvilke muligheder og begrænsninger en anden ungdomsuddannelse kunne have. Da dette kan være svært for dem at gennemskue, bliver valget af stx for nogle elevers vedkommende truffet på baggrund af en misforståelse, eller fordi de helst vil være på den helt sikre side – hvis nu de skulle have forstået det forkert, eller hvis reglerne skulle blive ændret.

Det siger eleverne om stx som det sikre valg

Det siger eleverne om stx som det sikre valg

” Jeg havde tænkt, jeg gerne ville have htx, fordi jeg er lidt en computernørd og teknisk. Men jeg ville hellere det almene, fordi det gav flere muligheder – der er flere steder, man kan starte henne. Så jeg ville hellere have en grundbasis med nogle rødder, der stikker ud alle steder.

ELEV MED KARAKTERGENNEMSNIET MELLEML 6 OG 7

” Det er nok meget fint (med stx), når man ikke helt ved, hvad man vil. Det er også sådan, jeg er. Jeg har mange ideer og meget at kigge på. Hhx fx er mere rettet mod handel, så der skal man være lidt mere sikker på, at det er det, man gerne vil.

ELEV MED KARAKTERGENNEMSNIET MELLEML 8 OG 9

” Jeg valgte en stx, fordi jeg ikke vidste, hvad jeg ellers skulle. De andre muligheder virkede, som om de handicappede mig i mine muligheder for at få et job eller den uddannelse, jeg gerne ville have. Fordi der er så mange muligheder med stx. Jeg har også overvejet en eux og htx, men valgte dem fra, fordi de ikke er lige så brede. Jeg tror, jeg var bange for at låse mig fast. I folkeskolen får man jo præsenteret de forskellige uddannelser, og der får man primært fortalt om stx som det brede. Altså jeg fik ordret fortalt, at den her uddannelse, det er den, du kan komme ind på mest med. Så tænkte jeg, okay, det er nok den.

ELEV MED KARAKTERGENNEMSNIET MELLEML 5 OG 6

TEMA 2

Sådan oplever de unge det faglige niveau og undervisningen på stx

---

Hvordan oplever stx-eleverne det faglige niveau og undervisningen på uddannelsen? Det har vi også talt med de 15 gymnasieelever om.

Vi ved fra andre undersøgelser, at det er på stx, at der er den højeste grad af trivsel, hvis man sammenligner med de andre gymnasiale uddannelser. På eud er der dog en højere grad af trivsel (EVA, 2021; EVA, 2023). Samtidig er eleverne på stx dem, der oplever det største faglige pres sammenlignet med de andre gymnasiale retninger, og jo lavere karakterer eleverne har, jo mere stiger presset (EVA, 2023).

Ser vi på, hvordan elevernes karakterer fra studentereksamenen fordeler sig, er der tale om et bredt karakterspænd med en stor gruppe, der ligger med karakterer omkring gennemsnittet

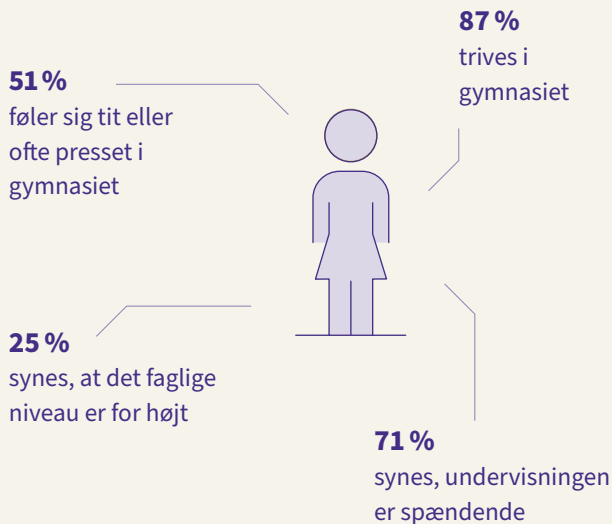
(58%), mens eleverne med de laveste og højeste karakterer begge udgør lidt under en fjerdedel (21%).

Vores interview med de 15 unge viser, at:

- Eleverne oplever, at forskelle i fagligt niveau er med til at udfordre lige deltagelsesmuligheder i undervisningen
- Eleverne efterspørger alsidige arbejdsformer, der varierer skoledagen og giver flere elever mulighed for at deltage
- Nogle elever med karakterer under gennemsnittet fortæller, at det er svært at se formålet med fagene på stx

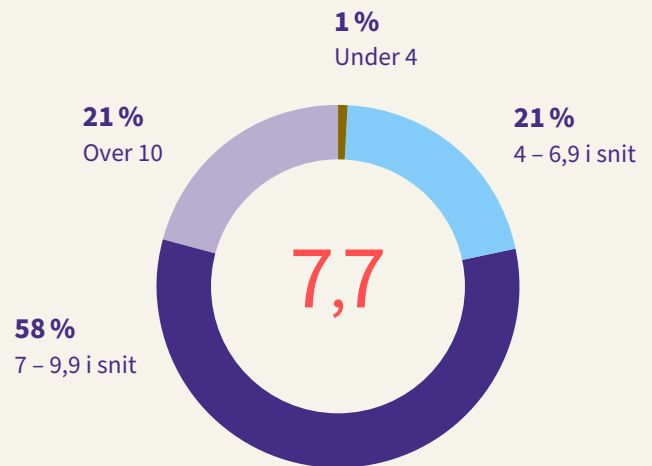
Fakta om trivsel og pres på stx

Trivsel blandt stx-elever

KILDE: Tal om trivsel blandt stx-elever kommer fra Unges Veje-survey'en blandt 1. g-elever 2019+20 (EVA 2023).

Stx-elever får i gennemsnit 7,7 ved studentereksamen

KILDE: Tal om karakterfordeling på stx er hentet fra uddannelsesstatistik.dk, trukket for årgang optaget på stx august 2022.

Sammenhæng mellem oplevelse af pres og fagligt niveau blandt stx-elever

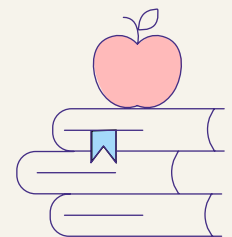

72 % af eleverne med de **laveste karakterer fra grundskolen** føler sig pressede over karaktererne i gymnasiet.

54 % af eleverne med de **højeste karakterer fra grundskolen** føler sig pressede over karaktererne i gymnasiet.

7 ud af 10 af de elever, der oplever det faglige niveau som **for højt**, er pressede i gymnasiet.

4 ud af 10 af de elever, der oplever det faglige niveau som **passende**, er pressede i gymnasiet.

KILDE: Tal om pres og oplevelser af det faglige niveau kommer fra Unges Veje-survey'en blandt 1. g-elever 2019+20 (EVA 2023).

Tal om karakterer og pres kommer fra egne beregninger på baggrund af trivselsdata fra BUVM + karakterudtræk fra Danmarks Statistik 2019.

Note: Bemærk, at der er tale om tal hentet fra forskellige kilder og derved også forskellige populationer.

Forskelle i elevernes faglige niveau udfordrer deltagelsesmuligheder

Niveauforskelle frustrerer både elever, der er godt med, og dem, der ikke er

Eleverne er enige om, at der er forskel på det faglige niveau internt i deres klasser. Nogle elever beskriver en meget stor forskel, mens andre oplever forskellen som lidt mindre. Eleverne peger desuden på, at forskellen på det faglige niveau kan være mere udtalt i nogle fag frem for andre.

De elever, der beskriver store niveauforskelle i klassen, oplever det som udfordrende. Det gælder både de elever, der *kan* følge med, og de elever, der *ikke kan*. De elever, som oplever niveauet som passende, er især frustrerede over manglende deltagelse fra andre elever. De elever, der oplever niveauet som for højt, er frustrerede over ikke at kunne følge med. Eleverne italesætter dog også, at forskellighed i klassen kan være godt, og giver udtryk for, at man kan bidrage på forskellige måder i en klassesammenhæng, bl.a. socialt. Elever med karakterer over gennemsnittet fortæller, at det kan være rart, at andre elever i klassen forholder sig mere afslappet til karakterer end dem selv. Der er således enighed om, at der på tværs af klassen gerne må være forskel på det faglige niveau, men at det er problematisk, hvis det betyder, at kun få kan deltage.

Især elever med karakterer over gennemsnittet fortæller om fagligt overskud og oplevelsen af at kunne følge med, mens elever med karakterer under gennemsnittet fortæller, at niveauet er for højt. Alligevel er der også elever med karakterer under gennemsnittet, som fortæller, at de trives fagligt på stx – nogle gange i højere grad, end de gjorde det i grundskolen.

Eleverne definerer og håndterer arbejdspresset forskelligt

Eleverne taler alle om et højt arbejdspress på stx, men har forskellige definitioner af, hvad dette konkret består i, ligesom de har forskellige strategier for, hvordan de håndterer det. For nogle elever handler arbejdspresset om ambitionen om at få meget høje karakterer, evt. med henblik på at søge ind på videregående uddannelser, som kræver et bestemt snit. Det gælder særligt elever med karakterer over gennemsnittet fra folkeskolens afgangseksamen, men fra samme gruppe er der også elever med en mere afslappet tilgang. For andre elever handler arbejdspresset mere om overhovedet at kunne følge med. Dette perspektiv går igen blandt elever med karakterer under gennemsnittet, uden at det gør sig gældende for alle i gruppen. På tværs af karaktergrupperne er der dog enighed om, at de konkrete forventninger til mængden af lektier og afleveringer er så høj, at det er nødvendigt at prioritere mellem opgaver eller gå i dialog med lærerne om at rykke deadlines.

Det siger eleverne om fagligt niveau og deltagelsesmuligheder

Det siger eleverne om fagligt niveau og deltagelsesmuligheder

”Jeg var generelt nervøs for, om jeg ville klare mig godt igennem det hele. Jeg har tidligere haft udfordringer med nogle fag, fordi de var lidt kedelige, eller jeg ikke levede op til kravene. Derfor skal jeg gøre mig umage, så jeg ikke ender med at skulle droppe ud, fordi jeg ikke har klaret mig ordentligt. Så jeg har virkelig sat skolen højere end fritidsaktiviteter. Jeg syntes, at jeg skulle bruge mere tid på skolen for at læse flere læktier, skrive flere noter og fokusere mere.

ELEV MED KARAKTERGENNEMSNIET MELLEM 6 OG 7

”Jeg synes faktisk, der fagligt er et ret stort gap. I nogle timer har der været perioder, hvor der er helt stille i klassen, hvor det kun er mig og et par andre elever, der taler, og det er virkelig synd. For det får jo kun de andre elever til at føle sig dårligere. Nogle gange bliver det bare sådan lidt akavet. Det er blevet sådan lidt en joke. At det hele tiden er mig, der rækker hånden op, og jeg nærmest fører en samtale med min lærer foran andre. Jeg synes, det er lidt sjovere i timen, når andre også kommer på banen. Men generelt set giver det også noget i klassen, at der er nogle, der ikke tager det helt så seriøst. Så det ikke bliver sådan noget tungt noget, hvor det bare er alle, der stiller spørgsmål til læreren og er super fordybede. Der er også brug for, at der er nogle, der er lidt mere lette i sindet, som joker lidt og ikke er lige så bekymrede. Som siger: ”Jeg fik 4 – whatever”.

ELEV MED KARAKTERGENNEMSNIET OVER 10

”Jeg havde godt regnet med, at det ville være ret svært. I 1. g dumpede jeg begge grundforløbseksaminer. Jeg synes, de forventer lidt meget af os allerede. Jeg var til mundtlig eksamen her sidste uge, og der forventede de, at man skal nå meget på 20 minutter. Jeg er glad for mine karakterer, men jeg er ikke tilfreds. Nu har jeg jo lige fået mine årskarakterer, og de er så selvfølgelig blevet bedre, og jeg er faktisk meget glad for dem. Der var faktisk en af mine lærere, der havde skrevet en kommentar om, at jeg bare skulle blive ved med at kæmpe, fordi han godt ved, at jeg har haft det lidt svært. Det er bare mega hårdt, synes jeg. Jeg synes, det er virkelig svært og et meget højt niveau, og at de forventer alt for meget.

ELEV MED KARAKTERGENNEMSNIET MELLEM 6 OG 7

Alsidige arbejdsformer i undervisningen er vigtigt for at få alle med

Eleverne efterspørger alsidige arbejdsformer i undervisningen

Eleverne er enige om, at det er vigtigt med alsidige arbejdsformer i undervisningen, og at for meget læsning og opgaveløsning i klasselokalet gør dagen lang og ensformig at komme igennem. Desuden fremhæves den klassiske tavleundervisning med spørgsmål og håndoprækning som en undervisningsform, der ikke skaber lige deltagelsesmuligheder, men favoriserer en mindre gruppe af de fagligt stærkeste elever. Både de elever, der oplever, at de fører en enesamtale med læreren, og dem, der siger mindre efterspørger undervisningsformer, som er afvekslende og giver flere elever mulighed for at deltage.

Elevernes faglige niveau har betydning for, hvilke arbejdsformer i undervisningen de foretrækker

Eleverne har forskellige vurderinger af, hvad de gode arbejdsformer er, og hvorfor de er vigtige. Blandt elever med karakterer over gennemsnittet er alsidighed vigtig for, at skoledagen opleves som afvekslende og spændende. For elever med karakterer omkring og under gennemsnittet handler det om, at undervisningen varieres på måder, som er praksisrettet eller tilrettelagt, så de får hjælp til forstå de fag, som de har svært ved.

Blandt elever omkring karaktergennemsnittet og under gennemsnittet er de gode og udbytterige arbejdsformer dem, der bevæger sig væk fra det stillesiddende og i højere grad har praksisrettede elementer. Fx hvis matematiske opgaver løses ude i naturen, klassen tager på tur eller arbejder projektorienteret og skabende. Nogle af de elever snakker decideret om "at have det i hænderne", men har ikke den helt store referenceramme for oplevelser med mere praksisrettet undervisning, da deres erfaringer primært kommer fra stx og grundskolen.

Når elever med karakterer over gennemsnittet sætter ord på, hvilke arbejdsformer de foretrækker, så nævner de aktiviteter som brug af filmklip, fremlæggelser og gruppearbejde. Men de understreger også, at selvom gruppearbejde kan skabe afveksling, kan det også skabe en ulige opgavefordeling. Derfor er det vigtigt for dem, at der er klar rollefordeling og indbygget aktiv deltagelse, så alle er med.

Det siger eleverne om arbejdsformer i undervisningen

Det siger eleverne om arbejdsformer i undervisningen

” I vores klasse har vi en yndlingslærer, der møder os i øjenhøjde. Hun er meget praktisk, og hun har en vidunderlig balance mellem, at vi skal sidde og lytte til hende, og at vi skal lære noget selv, men også at det bare skal være skægt. Lærerne sender os meget ud for at gøre ting. Så det er meget sjældent, at vi går en hel skoledag igennem, hvor vi bare sidder og lytter til vores lærer, der prøver at formidle et eller andet.

ELEV MED KARAKTERGENNEMSIT MELLEM 7 OG 8

” Det gør det nemmere at huske, når der også er noget aktivt i undervisningen, og man har visuelle billeder. Det er ikke, fordi jeg ikke lærer noget fra det, men det kan være ret kedeligt, når man skal læse 12-15 sider i fx samfundsfag, hvor det bare er den mindste skrift om rå samfundsdata. Det tager hårdt på sindet at skulle sidde og læse det, når man i forvejen har en lav samfundsfaglig forståelse. Det bunder særligt i dårlige erfaringer fra folkeskolen. Men jeg vil gerne lære noget.

ELEV MED KARAKTERGENNEMSIT 6 OG 7

” Det er specielt godt med de fag, hvor læreren lytter til eleverne og modellerer sin undervisning i forhold til elevernes feedback. Sådan noget med at være lidt mere aktiv i timerne. Se nogle film i stedet for kun at læse tekster. Når man bare sidder og skriver, er der tit én eller to, der laver arbejdet, og resten får svarene. Men hvis man laver noget aktivt, bliver alle nødt til at være med, fordi de har fået en rolle. Du skal blive inddraget på en eller anden måde. Det gør helt klart ens skoledag meget nemmere. Hvis man har fire moduler på en dag, og hvert modul er: ”Nu skal I læse en tekst og svare på spørgsmål”, så bliver det en rigtig lang dag.

ELEV MED KARAKTERGENNEMSIT OVER 10

Stx er valgt for sin bredde, men nogle elever oplever den som for bred

Nogle elever oplever fagene på stx som formålsløse

Eleverne fortæller, at de valgte stx, fordi det er en ungdomsuddannelse, som er bred og holder deres muligheder åbne. Derfor kan det virke paradoksalt, at nogle elever oplever, at stx er *for* bred, og beskriver flere fag som formålsløse, fordi de ikke 1:1 kan kobles med deres fremtidige uddannelse og arbejde. Dette er noget, der bliver talt om blandt nogle af de elever, der har karakterer under og omkring gennemsnittet.

Når elever med karakterer over gennemsnittet taler om fagene på stx, er de ikke særligt optaget af, hvorvidt fagene kan kobles til deres fremtidige uddannelse og arbejde. Det betyder ikke, at de finder alle fag lige spændende eller relevante, men tilsyneladende ser de værdi i introduktionen til en bred vifte af fag eller accepterer det i hvert fald som en præmis eller et nødvendigt onde. Det kan måske forklares med samme elevs begrundelse for at vælge stx. Her fortæller de, at de valgte stx og deres studieretning med henblik på at følge bestemte fag, fx samfundsfag. Blandt elever med karakterer under gennemsnittet fortæller nogle, at de brugte udelukkelsesmetoden til vælge stx og deres studieretning frem for specifikke faglige interesser.

Motivation og faglige forudsætninger har en betydning

Elever, der oplever fagene på stx som formålsløse, fortæller, at de ønsker, at de kunne sammensætte deres egen individuelle fagpakke. Eleverne taler i den forbindelse om andre ungdomsuddannelser eller særlige temadage på stx, som afviger fra den boglige undervisning, og hvor det at skabe noget gav en oplevelse af at arbejde produktivt og selvstændigt. Elever med karakterer over gennemsnittet fortæller også om glæden ved at arbejde kreativt og skabende – fx med afsæt i erfaringer fra brobygning på eud eller praktikforløb i grundskolen. De accepterer det dog som en præmis, at det kun i et begrænset omfang kan lade sig gøre på stx – og trives alligevel med undervisningen.

Det kan umiddelbart virke modstridende, at de elever, der ikke fagligt trives på stx og drømmer om skabende fag med et klart formål, ikke har valgt en anden ungdomsuddannelse. Det peger på, at der ikke altid er overensstemmelse mellem den måde, eleverne navigerer i uddannelsessystemet på, og deres faglige interesser. Opfattelsen af stx som det sikre valg med flest fremtidsmuligheder kan således godt trumfe præferencer for fag og undervisningsformer, som peger i retning af en anden ungdomsuddannelse. Derfor finder de elever, der oplever nogle fag som formålsløse, også en værdi i trods alt at gennemføre og få eksamensbeviset i hånden.

**Det siger eleverne om stx
– en bred uddannelse**

Det siger eleverne om stx – en bred uddannelse

” Halvdelen af det, jeg lærer, skal jeg ikke bruge til noget. Selvfølgelig behøver man at kunne nogle forskellige ting, før man kan komme ind på en uddannelse, men det er lidt ærgerligt, at det skal stå på mit eksamensblad, at jeg har dumpet noget, som jeg højst sandsynligt ikke skal bruge til noget. Altså andengrads-polynomier tror jeg ikke lige er noget, jeg kommer til at bruge i fremtiden.

ELEV MED KARAKTERGENNEMSIT MELLEM 6 OG 7

” Jeg synes, det er lidt spændende, at de på htx får lov til at lave og udvikle nogle ting. Det er meget bogligt her – ”læs den her tekst”, ”svar på de her spørgsmål”. Det er ikke så meget noget med en problemstilling. Det har vi så godt nok haft i et innovationsprojekt, det synes jeg var spændende. Vi fik lov til at udvikle vores egne produkter, og det var fedt nok, i stedet for bare at sidde og kigge ned i en bog hele tiden. Det var det med, at man faktisk kunne se, hvad man kunne bruge det til, og ikke endnu en danskanalyse af en eller anden tekst, som man ikke kommer til at bruge i fremtiden. At man faktisk skulle lave noget, der var sjovt, og at man selv valgte, hvad man ville lave.

ELEV MED KARAKTERGENNEMSIT MELLEM 8 OG 9

” Jeg vil gerne lave noget med mine hænder på en eller anden måde. Noget kreativt, måske arkitekt. I 8. klasse var jeg i praktik i en design-afdeling, hvor vi udsmykkede til jul. Det syntes jeg også var mega spændende. Sidde at beregne farver og tegne. Jeg havde billedkunst i 1. g. Det elskede jeg – at kunne sidde og male. Men man ved jo også godt, at det er begrænset på det almene gymnasium. Jeg kan også godt lide det boglige. Jeg elsker at gå i skole, og derfor var jeg bange for, at det ville blive for løst og lidt for lidt på skolebænken, hvis jeg fx valgte en eud.

ELEV MED KARAKTERGENNEMSIT OVER 10

TEMA 3

Det oplever de unge som formålet med stx

I dette tema dykker vi ned i, hvad eleverne på stx oplever som formålet med stx, og hvad de gør sig af tanker om tiden efter gymnasiet.

Vi ved fra tidligere undersøgelser, at mange stx-elever vælger stx for at holde deres muligheder åbne. Stx-eleverne er kendetegnet ved et her-og-nu-fokus, hvor det sociale miljø og de relationer, der dannes på uddannelsen, har størst betydning for deres motivation og trivsel (EVA, 2023). Særligt stx'erne ser et sabbatår efter gymnasiet som del af processen med at vælge en videregående uddannelse, mens eleverne på andre gymnasiale retninger allerede i gymnasiet har et

tydeligere billede af, hvilken videregående uddannelse de vil vælge (EVA, 2023). Dog har 78 % af stx-eleverne i 1. g en idé om at tage en videregående uddannelse efter gymnasiet.

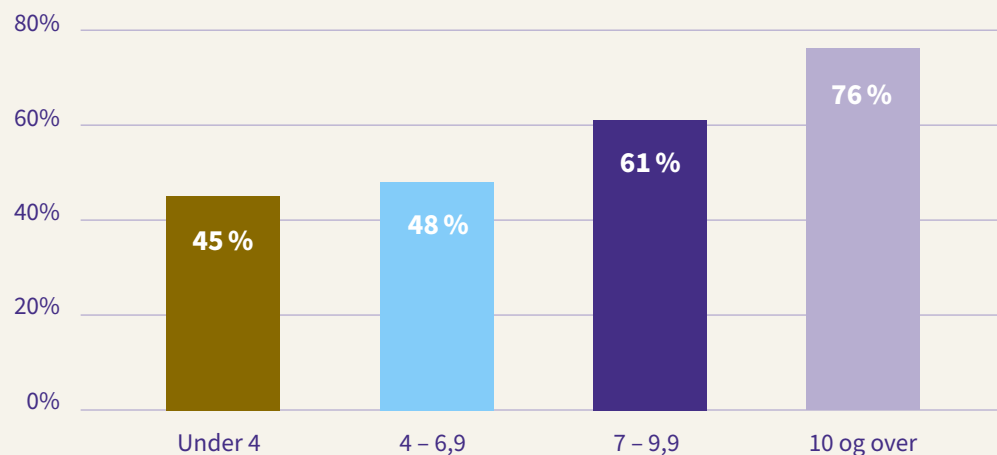
Vores interview med de 15 unge viser, at:

- Eleverne oplever, at de bliver socialt dannede via deres stx
- Eleverne oplever at blive mere klar til at vælge uddannelse
- Eleverne ser stx som en langsigtet investering

Fakta om stx'ernes overgang til uddannelse og syn på fremtiden

Højere karakterer øger sandsynligheden for hurtigt at læse videre

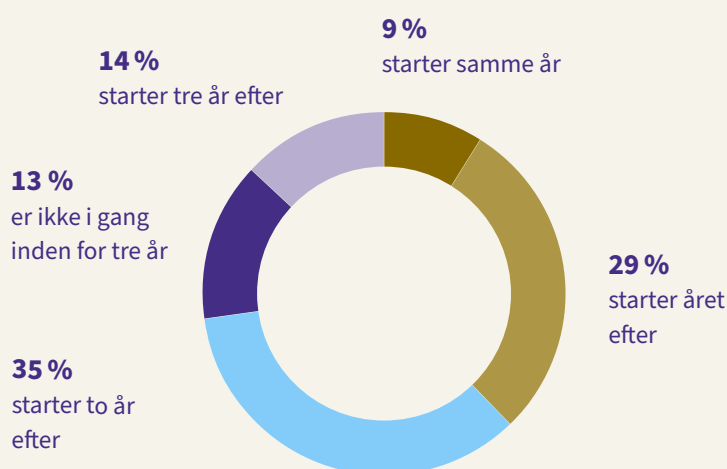
Andel, der starter på en videregående uddannelse senest to år efter studentereksamen – fordelt på afgangskarakterer.

KILDE: Tal om overgang til uddannelse fordelt på tid efter færdiggjort stx kommer fra AE-udgivelse "23.000 studenter er ikke i gang med en uddannelse fem år efter gymnasiet – og tallet har aldrig været højere" (AE 2022).

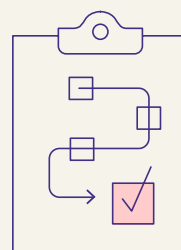
Halvdelen har mindst to sabbatår efter stx

Andel, der starter på en erhvervsuddannelse eller videregående uddannelse efter færdiggjort stx.

KILDE: Tal om overgang til videregående uddannelse fordelt på karakterer er trukket fra uddannelsesstatistik.dk og gælder for årgang, der dimiterede fra treårig stx i juni 2019.

Stx'ernes planer for fremtiden

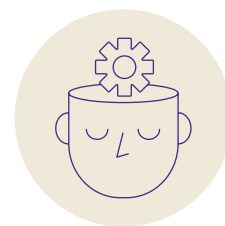
78 % af stx-eleverne har i 1. g. en plan om at tage en videregående uddannelse efter gymnasiet.

61 % af stx-eleverne har i 1. g. en idé om hvad de vil arbejde med i fremtiden.

KILDE: Tal om stx'ernes plan for fremtiden kommer fra Unges Vejle-survey'en blandt 1. g-elever 2019+20 (EVA 2023).

Note: Bemærk, at der er tale om tal hentet fra forskellige kilder og derved også forskellige populationer.

Stx italesættes som almen og social dannelse

Eleverne ser social modning som en central del af formålet med stx

I elevernes optik er der flere formål med at vælge og gennemføre en stx. Nogle elever peger på almen dannelse som ét af formålene og definerer det som indføringen i en række forskellige fag. Men størstedelen af eleverne fortæller, at et vigtigt formål med stx er at modne og udvikle sig, særligt gennem socialt samspil. Eleverne lægger mærke til, at både de selv og deres klassekammerater har udviklet sig, mens de har gået på stx. Fællesskabet og tiden til at modnes på stx kommer i elevernes fortællinger til at stå i kontrast til eud, hvor eleverne har en forventning om, at der ikke på samme måde vil være tid og plads til at modnes i socialt fællesskab.

Flere elever oplever en positiv udvikling efter opstart på stx på grund af det sociale fællesskab. Nogle elever fortæller dog, at de i mindre grad deltager i det sociale fællesskab. Det er fortællinger, der går på tværs af de tre karaktergrupper. Ofte handler det om at være mere introvert og dyrke få udvalgte venskaber – enten på stx eller uden for skolen. Det er også et gennemgående perspektiv blandt elever, der ikke drikker alkohol, at de sjældent deltager i festerne og dermed kommer til at stå lidt uden for det store fællesskab. Samme elever fortæller, at de godt ved, at de har fravalgt noget, der ellers er en velkendt association med stx. De elever, der står mere uden for fællesskabet, fortæller dog, at de trods alt oplever en social modning ved at skulle indgå i et klassefællesskab.

Elevsammensætningen på stx er forberedende til uddannelse og arbejde

Eleverne har indtryk af, at elevsammensætning på andre ungdomsuddannelser er mere homogen med elever, der alle har specifikke faglige interesser tilfælles. Dette er en opfattelse, som eleverne ofte synes, de blev bekræftet i ifm. brobygning. Derfor er det blandt eleverne en udbredt opfattelse, at der i højere grad er plads til "at være sig selv" eller "være lige den type, man vil" på stx.

Eleverne lægger vægt på, at de på stx eksponeres for en mangfoldig elevsammensætning, hvilket er genkendeligt fra folkeskolen. De fortæller, at den mangfoldige elevsammensætning forbereder dem til det efterfølgende studieliv og til arbejdsmarkedet, fordi de oplever at skulle samarbejde med forskellige elever i fx gruppearbejde. Ifølge eleverne ligner det måden, de i fremtiden skal arbejde sammen med studiekammerater eller kolleger på. Mangfoldigheden er ifølge eleverne også med til at styrke deres forståelse af, hvad det vil sige at være en del af og bidrage til et fællesskab.

Det siger eleverne om dannelse på stx

Det siger eleverne om dannelse på stx

” For mig er formålet basal dannelse og viden. Og så tror jeg, det er tre år, hvor man lærer helt vildt meget om sig selv, og hvor man udvikler sig. Jeg tror, jeg har lært at sætte meget mere pris på venskaber. Så har jeg fået en kæreste, mens jeg har gået på gymnasiet. Det har også været en rimelig stor ting. Men bare generelt det at være sammen med mennesker socialt. Det kan jeg også mærke på mange, fra vi startede på gymnasiet. Nogle af dem, jeg gik i folkeskole med, som går i andre klasser, de har udviklet sig helt vildt meget, og der er mange, der er gået fra at være meget introverte til at være mere sammen med mennesker. Man lærer at være meget mere sammen med andre her, synes jeg.

ELEV MED KARAKTERGENNEMSIT OVER 10

” Man møder forskellige samfundslag og baggrunde, fordi gymnasiet er bredt. Det er jo også en styrke. At det er tilgængeligt for alle, det er jo en slags folkeskole. Det er det almene. Du møder mange, og det udfordrer dig også. Nogle er gode socialt, selvom de ikke er så fagligt stærke, og de kan få tingene til at hænge sammen i det sociale fællesskab. Nogle er skolemennesker, som måske ikke er så meget med i det sociale. Så der er forskellige styrker, som får klassen til at fungere, og man kan spille forskellige roller. Det er jo vigtigt at komme hinanden ved. Der er da masser i klassen, jeg aldrig ville have mødt normalt, men så kommer vi hinanden ved og lærer noget af hinanden.

ELEV MED KARAKTERGENNEMSIT MELLEM 8 OG 9

” Jeg tror, det er de sociale færdigheder, der er formålet med gymnasiet. Før jeg på kom gymnasiet, var jeg ret genert, og jeg føler, at jeg er blevet bedre til at snakke med forskellige mennesker. Det vil være noget, jeg helt sikkert vil tage med, hvis jeg skal på en videregående uddannelse eller bare senere i livet.

ELEV MED KARAKTERGENNEMSIT MELLEM 5 OG 6

Stx er forudsætningen for at kunne vælge en uddannelse

Studentereksamen er en forudsætning for at træffe et uddannelsesvalg

Elevernes centrale formål med stx er muligheden for efterfølgende at kunne søge ind på en uddannelse – også de uddannelser, der ikke nødvendigvis kræver en studentereksamen. Eleverne taler om en studentereksamen som afgørende for bagefter at kunne træffe et uddannelsesvalg, men gør det med afsæt i forskellige rationaler.

Nogle elever ved allerede, at de vil søge ind på en uddannelse, der kræver en studentereksamen, mens andre elever ser det som det mest sandsynlige scenarie, uden dog at være helt sikre. Endelig er der elever, der ikke regner med at søge ind på en uddannelse, der kræver en studentereksamen, men som gerne vil være sikre på at have muligheden.

Uanset hvilke karakterer eleverne kommer med fra grundskolen, er det et gennemgående perspektiv, at de endnu ikke har lagt sig fast på én bestemt uddannelse, og at de ser et eller flere sabbatår som en del af beslutningsprocessen.

Stx kan både være et springbræt og en tænkepause

Blandt elever med karakterer over gennemsnittet bliver der talt om vigtigheden af at få et højt karaktergennemsnit på stx og på at søge en uddannelse på universitetet. Samme elever italesætter, at et meget lavt snit fra stx potentielt kan betyde, at studentereksamen ikke kan bruges til særlig meget. Det er samtidig de elever, som særligt giver udtryk for, at stx er et springbræt til en videregående uddannelse.

For andre elever fungerer stx i højere grad som en tænkepause, imens de modnes socialt og fagligt. Her er rationalet, at de ved at blive ældre og mere afklaret i løbet af gymnasietiden vil kunne træffe et mere kvalificeret uddannelsesvalg – herunder en erhvervsuddannelse. Formålet er dog også at få det afsluttende diplom og huen, der bliver symbolet på at have opnået de samme muligheder som "alle andre". Det peger tilbage på valget i udskolingen, hvor særligt elever med karakterer under gennemsnittet fortæller om vigtigheden af at kunne vælge frit.

Uanset om stx betragtes som et springbræt eller en tænkepause, bliver rationalet, at stx skal gennemføres, før beslutningen kan træffes.

Det siger eleverne om stx som forudsætning for at vælge en uddannelse

Det siger eleverne om stx som forudsætning for at vælge en uddannelse

” Jeg synes selvfølgelig, formålet er det der med, at du skal videre og på universitetet. Det er jo grunden til, at jeg er her. Men også det med at udvikle sig og prøve noget nyt. Jeg synes, det er vigtigt, at du kommer ud fra de rammer, du kender fra folkeskolen, og bliver sat et sted, hvor du er nødt til at være lidt mere selvstændig. Og det kan du jo bruge, når du så skal søge andre uddannelser, uanset om det er en universitetsuddannelse eller en erhvervsuddannelse. Men for mig personligt er formålet helt klart at komme videre. Jeg har valgt den her linje, så jeg kunne få et så højt karaktergennemsnit som muligt og komme videre. Det er et lille pitstop, og så skal man videre på sin egen uddannelse.

ELEV MED KARAKTERGENNEMSNIET OVER 10

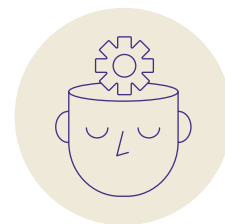
” I folkeskolen tænkte jeg bare, at jeg gerne ville på gymnasiet – det var det næste logiske step, fordi det passede mig godt. Jeg tænkte ikke, det var, fordi jeg ville på universitetet. Så at det skal være den vej, det har jeg lært her på gymnasiet. Det er nok også sådan, mange har det. De tager på gymnasiet, og så finder man nok ud af et eller andet, fordi man bliver præsenteret for forskellige muligheder. Her kan du mærke, hvad du interesserer dig for.

ELEV MED KARAKTERGENNEMSNIET MELLEM 8 OG 9

” Jeg har ikke rigtig haft en plan om, hvilken videregående uddannelse jeg vil have. Jeg har overvejet sosu, men jeg har læst, at man også godt kan søge ind på sosu efter gymnasiet. Det kunne jeg måske godt tænke mig at prøve, hvis jeg om et til to år beslutter mig for, at jeg gerne vil have med mennesker at gøre. Jeg var i brobygning på sosu, men skolen ligger i en anden by, og jeg kunne ikke forestille mig at flytte hjemmefra som 16-årig og passe på mig selv, købe ind og alt det der.

ELEV MED KARAKTERGENNEMSNIET MELLEM 5 OG 6

Stx er en langsigtet investering

Særligt de skoletrætte elever taler om stx som en langsigtet investering

Eleverne taler om stx som en vigtig fremtidsinvestering, men blandt de meget skoletrætte elever bliver der talt om en mere langsigtet en af slagsen. For dem er det ikke nødvendigvis planen at søge ind på en uddannelse, der kræver en studentereksamen – i hvert fald ikke på den korte bane. Til gengæld giver en studentereksamen dem en tryghed, fordi de er sikre på, at de ikke skal tilbage og ”rette fejlen”, hvis de fortryder deres uddannelsesvalg eller vil skifte retning i deres arbejdsliv. På den måde bliver studentereksamen også det, der gør det muligt at træffe et valg, man ikke er helt sikker på. Med en studentereksamen i bagagen opfattes valget om fx en eud i mindre grad som et, der lukker døre.

Spild af tid ikke at gennemføre

Nogle elever fortæller, at de fagligt – og evt. også socialt – virkelig mistrives, og at de har haft seriøse overvejelser om at droppe ud. De elever, der samtidig oplever det faglige niveau som for højt, beskriver det virkelig som en udfordring at komme igennem. Elever, der har overvejet at droppe ud, men fortæller at det faglige niveau er passende, oplever derimod, at det er muligt for dem at gennemføre stx med et nogenlunde resultat uden at føle sig meget pressede.

Rationalet for at gennemføre er, at det opfattes som spild af tid, hvis man falder fra eller bliver smidt ud af stx. Derfor har de meget skoletrætte elever besluttet sig for at blive, selvom de oplever det som ekstremt demotiverende at slæbe sig gennem uddannelsen.

Social trivsel eller en grad af fagligt overskud kan gøre det mere overskueligt for de skoletrætte elever at komme igennem. Derfor er det også en overvejelse for de elever, der virkelig mistrives fagligt og socialt, om stx er det hele værd. Her taler eleverne også om, at studentereksamen hovedsageligt giver adgang til mere (boglig) uddannelse, hvilket formentlig ikke vil være aktuelt for dem. Alligevel bliver rationalet, at det er bedre at gennemføre – ikke mindst for at have noget at falde tilbage på.

Det siger eleverne om stx som en langsigtet investering

Det siger eleverne om stx som en langsigtet investering

” Efter stx tror jeg mest, jeg ser det, som at nu er jeg færdig med det, jeg skal. Nu må jeg selv vælge-agtigt. Ikke at jeg følte mig presset til at tage en stx, men bagefter kan man spore sig lidt mere ind på det, man selv synes er spændende. Formålet er også ligesom at have en god bund, hvis man vil videreuddanne sig, eller hvis man skifter mening undervejs i livet, så kan man med en studentereksamen studere videre ret hurtigt.

ELEV MED KARAKTERGENNEMSNIT MELLEM 8 OG 9

” Jeg har vidst stort set hele mit liv, at jeg skal arbejde med pædagogik og måske noget psykologi oveni. Jeg kiggede også meget på, om jeg skulle tage sosu-vejen, men jeg kan bare godt lide, at gymnasiet giver en hue, og man ved, at man har været igennem det og lært nogle ting. Hvis jeg om 10 år er træt af at tørre næse på små børn og vil noget andet, så skal jeg ikke tilbage og rette op på det. Hvis du ikke er sikker på, at du vil den praktiske vej som fx tømrer eller sygeplejerske, synes jeg, man bør tage en hf eller en gymnasial uddannelse, fordi det er bare noget at falde tilbage på. Det er noget at have i rygsækken.

ELEV MED KARAKTERGENNEMSNIT MELLEM 7 OG 8

” Jeg føler, jeg har taget det forkerte valg ved at starte på en stx. Den eneste grund til, at jeg stadig er her, er, at det ville være åndssvagt at stoppe nu. Jeg tror, at jeg skulle have taget en hf, bare fordi så havde jeg været færdig nu. Jeg er ualmindeligt dårlig til at gå i skole. Det interesserer mig overhovedet ikke. Problemet er, at det eneste, det stort set er en adgangsbillet til, det er mere skole, og det er ikke planen. Så jeg tror, grunden til, at jeg stadig går her, er, at jeg ikke har fundet ud af, hvad jeg skulle lave i stedet for. Det er egentlig bare en placeholder. Men egentlig tror jeg også, at jeg er her, fordi jeg er lidt stædig. Jeg har ikke lyst til at sige: ”Nu har jeg været her i to år, nu kan jeg forlade stx med den viden, jeg har fået.” For jeg kan ikke engang huske det, jeg lærte i sidste uge.

ELEV MED KARAKTERGENNEMSNIT MELLEM 5 OG 6

Referencer

- **Arbejderbevægelsens Erhvervsråd (AE). (2022).** *23.000 studenter under 30 år er ikke i gang med en uddannelse fem år efter gymnasiet – og tallet har aldrig været højere.* København. Lokaliseret 22. september 2023 på <https://www.ae.dk/analyse/2022-06-23000-studenter-er-ikke-i-gang-med-en-uddannelse-fem-aar-efter-gymnasiet-og-0>
  - **EVA. (2019).** *Synet på ungdomsuddannelserne blandt unge i 9. klasse.* København. Danmarks Evalueringsinstitut.
  - **EVA. (2021).** *Unge valgproces og start på ungdomsuddannelse.* Unge veje mod ungdomsuddannelse. Holbæk. Danmarks Evalueringsinstitut.
  - **EVA. (2023).** *Unge valg af gymnasial uddannelse Forskelle og ligheder mellem eleverne på stx, hhx, htx og hf.* Holbæk. Danmarks Evalueringsinstitut.
  - **EVA. (2023).** *Sammenhængen mellem studenters grundskolekarakterer og efterfølgende uddannelse.* Holbæk. Danmarks Evalueringsinstitut.
  - **Danske Erhvervsskoler og –Gymnasier (DEG). (2022).** *Unge valgrejse mod HHX og HTX.* København. Lokaliseret 22. september 2023 på <https://deg.dk/nyheder/ny-analyse-om-unges-valgrejse-mod-hhx-htx>
  - **Reformkommissionen. (2022).** *Nye Reformveje 2.* København. Lokaliseret 22. september 2023 på <https://reformkommissionen.dk/udgivelser/nye-reformveje-2/>
-

DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT

T 3555 0101
E eva@eva.dk
H www.eva.dk